

- Invalīdu un viņu draugu apvienības nāpēirsonē piedāvājums asistenta pakalpojuma uzlabošanai;
- Latvijas Autisma apvienības piedāvājums asistenta pakalpojuma uzlabošanai;
- Akadēmiskās jomas pērstāvju skatījums un risinājumi asistenta pakalpojuma uzlabošanai;
- Diskusijas.

D.Jasjko: Atklāj sanākumi un jautājumi vai darba grupas dalībniekiem ir komentāri par iepriekšējās darba grupas dokumentiem, kas visiem elektroniski tika izsūtīti. Informē par šīs dienas plānoto darba kārtību un izskatāmajiem jautājumiem. Dod vārdu Latvijas Autisma apvienības pārstāvjiem.

L.Būziņa: Iepazīstina darba grupas dalībniekus ar pārstāvēto mērķa grupu – personām ar autismu. Informē par būtiskākajām problēmām, ar kurām saskaras cilvēki ar autismu un būnu ar autismu vecāki. Pauž, viedokli, ka asistents bērniem ar autismu nevar būt kāds no bērna vecākiem. Asistentam ir jābūt apmācītam darba ar bērniem ar autismu, viņa uzdevums ir iemācīt bērnam dzīvot patstāvīgi. Pirms asistenta piegāgšanas ir jāveic bērna funkcionālo spēju individuāls izvērtējums. Bērniem ar autismu visnepieciešamākais no asistenta pakalpojuma veidiem, ir asistenta pakalpojums izglābšanas iestādē.

D.Jasjko: Jautāj kādi atbalsta mehānismi, Latvijas Autisma apvienības ieskūti ir nepieciešami, lai nodrošinātu bērniem nepieciešamo asistenta palīdzību un atbilstoši kādiem kritērijiem to varētu nodrošināt?

L.Būziņa: Uzskata, ka var ņemt vērā Zviedrijas pieredzi, kur ir izstrādāti kritēriji neatkarīgas dzīves nodrošināšanai. Vadoties pēc šiem kritērijiem, var noteikt, kāds atbalsts konkrētam cilvēkam ir vajadzīgs konkrētā brīdī. Savukārt Skandināvijas valstu skolās, tiek praktizēts, ka bērnam nepieciešamo atbalstu nosaka, ņemot vērā vajadzības jau pirmajās klasēs.

I.Balodis: Norāda, ka pavadājam pakalpojums ir viens no rehabilitācijas plāna rīkiem. Ja nav rehabilitācijas plāna, nevar arī zināt, ko šim cilvēkam piedāvāt. Līdz ar to, ir nepieciešams veikt personu ar invaliditāti sākotnējo novērtējumu. Pauž, viedokli, ka pasaulē ir ļoti dažādi modeļi, kuras institūcijas šo izvērtējumu veic, bet Latvijas modelī izvērtējumu veic gan Veselības un darbspēju ekspertīzes Urstu valsts komisija, gan skolas, gan pašvaldību sociālie dienesti, katrs to darot atbilstoši savai izpratnei, bet rezultātā cilvēks ar invaliditāti ir apmulsis. Uzskata, ka personas ar invaliditāti novērtējumam ir jābūt vienotam visā valstī. Pēc novērtējuma ir jāsaprot, cik liela palīdzība ir nepieciešama ar asistenta pakalpojumu un kāda vēl palīdzība ir nepieciešama, lai sasniegtu kādu uzstādītu mērķi (pabeigtu skolu, iestātos darbā u.c.). Uzskata, ka Latvijā neviena institūcija, t.sk., sociāldienesta darbinieki, ņem vērā mērķus neuzstāda. Latvijā neesot sistēmas, ka viens cilvēks vai viena institūcija uzņemās pāraudzību par cilvēku ar invaliditāti, uzstāda rehabilitācijas mērķus un, nodrošinot personai nepieciešamos pakalpojumus, palīdz sasniegt kādu noteiktu mērķi. Rēķinot situācija ir labāka, bet reģionos atbalsts ir ļoti vājš.

Asistenta pakalpojums pašvaldībā ir tomēr jāsauc par pavadājam pakalpojumu, jo asistenta pakalpojums ir palīdzība apgūt sociālās prasmes un iemaņas, palīdzība darba vietā un citur. Ģenerāl, arī pie jauno Ministru kabineta noteikumu redakcijas, cilvēki pavadājam pakalpojumu nesāņem pietiekami, lai nokāptu uz darbu un atpakaļ.

Citu valstu praksē izvērtējot nepieciešamību pieņemt asistenta pakalpojumu, tiek veidotas speciālas novērtēšanas komisijas, kurās var būt ģimenes ārsts, skolotājs, sociālais darbinieks, darba devējs, citi speciālisti, kuri nosaka, cik stundas asistenta pakalpojuma ir nepieciešamas konkrētam cilvēkam.

Uzskata, ka sākotnēji nodrošinot atbalstu personām ar invaliditāti, pakalpojumus personām ar invaliditāti varētu organizēt balstoties uz individuālo budžetu principu, bet jārisina arī esošā situācija, jo spēkā esošie Ministru kabineta noteikumi neapmierina lietotājus.

Informē ka aktīvākās personu ar invaliditāti organizācijas bija sākušas kopā un vienojās, ka jānosaka konkrēts saņemamo stundu skaits (piemēram 20 stundas) ikvienai personai, kurai šobrīd ir tiesības pieprasīt asistenta pakalpojumu pašvaldībā un ja cilvēks strādā vai mācās, tad kļūbonusu var saņemt vēl papildus stundas.

M.Karnāis: Precizē ka jautājumā par to, vai 20 stundas nedēļā ir pietiekami, lai nokārtotu uz darbu, nav jārunā par stundām, bet gan par to, ka finansējums stundu apmaksai ir neatbilstošs. Par pareizo stundas cenu, kas tiek finansēta no valsts budžeta, normāli asistentu nevar atrast.

E.Alknis: Informē ka Rīga nodrošinot pagvaldības apmaksātu gimenes asistenta pakalpojumu, tika konstatēts, ka maksājot asistentam 4 *euro* stundā labu pakalpojumu nodrošināt nevar. Līdz ar to Rīga paaugstināja stundas cenu par gimenes asistenta pakalpojumu.

I.Balodis: Uzskata, ka asistenta pakalpojuma turpmākai attīstībai vajadzētu izveidot asistentu likumu, kurā noteiktu, kas ir asistenti, kā un kur viņi ir apmācīti, kā notiek personu ar invaliditāti novērtēšana un citus jautājumus.

D.Jasjko: Jautā vai sociālie dienesti varētu veikt šo novērtējumu?

E.Alknis: Piekrīt viedoklim, ka sociālais dienests ir vistuvākā institūcija cilvēkam un uzskata, ka sociālais dienests gūtu novērtējumu varētu veikt, bet ir jābūt normāli pakalpojuma nodrošināšanas shēmai un atbilstošam finansējumam.

R.Uzulnieks: Uzskata, ka pakalpojumi, kas tiek nodrošināti personām ar invaliditāti, ir jāpārskata. Darbam ar katru klientu ir jābūt individuālam, bet tā ir sistēmas maiņa, par ko ir jāizšķiras. Klientam ir jābūt nodrošinātiem pamatpakalpojumiem un atbilstoši nepieciešamībai vēl citiem, un jāizstrādā metodika, kā šīs sistēmas strādā. Šīs darba grupas mērķis ir izdomāt labāko risinājumu tam, kā nodrošināt asistenta pakalpojumu tādā finansējuma ietvaros, kas šobrīd ir pieejams, t.i. 10,5 milj. *euro*. Aicina darba grupas dalībniekus fokusēties uz jautājumiem, kā var šobrīd attīstīt tieši asistenta pakalpojumu pagvaldībā un pēc tam domāt par nākotnes perspektīvām. Norāda, ka šīs darba grupa tika izveidota tāpēc, ka no nevalstisko organizāciju puses bija signāli, ka Labklājības ministrijas veiktie grozījumi Ministru kabineta noteikumos nav pareizais ceļš, kā salūgt valsts budžeta iespējas ar personu vajadzībām pēc asistenta pakalpojuma. Darba grupai svarīgi ir sagaidīt arī Valsts kontroles viedokli par asistenta pakalpojumu pagvaldībā. Šīs gada 8.februāris varētu būt datums, kad Valsts kontrole paziņos lietderības revīzijas par asistenta pakalpojumu pagvaldībā rezultātus. Jautājums par asistenta pakalpojuma pagvaldībā pilnveidošanu šai darba grupai būs tu jāizlemj līdz šīs gada septembrim.

I.Balodis: Informē ka personas ar invaliditāti neapmierina tas apstāklis, ka nav līdzīga pieeja asistenta pakalpojuma nodrošināšanai visā Latvijā un nav skaidrs, kā šis pakalpojums attīstīsies nākotnē. Cilvēkus ar invaliditāti neapmierina arī Labklājības ministrijas izstrādātie grozījumi Ministru kabineta noteikumos, jo nav pieņemams asistenta pakalpojuma apjoma samazinājums brīvā laika pavadīšanas pasākumiem. Šī termiņa risinājumu vajag citādi ņemt, kā tas ir šobrīd. Personu ar invaliditāti piedāvātais risinājums ir - nodrošināt no valsts budžeta apmaksātu bēzes stundu skaitu visiem pakalpojuma saņēmējiem un papildus stundu skaitu tiem, kas mēģina, strādājot vai citādi iesaistoties sabiedrības dzīvē. Informē ka lielākā daļa personu ar invaliditāti organizāciju uzskata, ka asistents ir jānodrošina pakalpojuma, nevis pabalsta veidā.

L.Cīrule: Norāda, ka, ja mēs pieņemtu šādu modeli, tad āmot vērīgāk esot finansējumu, naudas varētu pietikt tikai apmācām 2-3 bēzes stundām.

M.Karnāis: Uzskata, ka pēc būtības, pareizākais asistenta pakalpojums pagvaldībā ir pabalsts, jo tiek izmaksāts gimenēm, bet asistenta reāli nav. Ja šis pakalpojums arī noformētu to kā pabalstu, tad nebūtu jāmaksā nodokļi un administrācijas izdevumi sociālajiem dienestiem. Iegūto naudu varētu novirzīt personu ar invaliditāti asistenta nodrošināšanai. Gadījumā, ja varētu iegūt finansējuma palielinājumu, pakalpojuma saņemšanai 20 stundām nedēļā.

D.Jasjko: Norāda, ka šajā situācijā ir jārunā arī par to, ka mēs saimniecībā kopumā ir zemi ienākumi un daļēji izmantojot asistenta pakalpojumu cilvēkiem ir vēlme risināt šo zemo ienākumu jautājumu, naudu novirzot mēs saimniecības izdevumu segšanai, nevis asistenta pakalpojuma sniegšanai.

R.Uzulnieks: Uzver, ka nevēlos, lai asistenta pakalpojuma nodrošināšanai turpmāk tiktu izmaksāts pabalsts, un norāda, ka reālā situācijā šobrīd ir tāda, ka asistenta pakalpojums pagvaldībā kompensē mēs saimniecību zemos ienākumus.

I.Rudzīte: Pauģ, viedokli, ka citā veidā pārdalot 10.5 miljonus *euro*, situāciju pēc būtības atrisināt tūpat nevar. Risinājumu var rast tikai ilgtermiņā, uzlabojot pakalpojuma nodrošināšanas sistēmu, saliekot un nodrošinot visa veida asistenta pakalpojumus kopā. Uzskata, ka ar šādiem risinājumiem situāciju uzlabot nevar.

D.Jasjko: Norāda, ka grozījumi Ministru kabineta noteikumos tikko ir veikti un nepieciešams laiks, lai novērtētu to ietekmi. Nebūtu lietderīgi uzreiz grozīt Ministru kabineta noteikumus atkārtoti tikai tāpēc, ka daži cilvēki nav apmierināti ar brīvā laika stundu samazinājumu. Skatoties ilgtermiņa perspektīvā ir iespējams, veikt gan aprēķinus par kvalitātva pakalpojuma nodrošināšanai nepieciešamajām izmaksām, gan var runāt par individuālo budžetu personām ar invaliditāti. No politikas veidošanas viedokļa skatoties, ilgtermiņa risinājums ir vienīgā alternatīva, kurā ir iespējams uzlabot asistenta pakalpojumu.

R.Uzulnieks: Pauģ, viedokli, ka, iespējams, ir jācēninvaliditātes pabalsts, ja sistēmīgām mērķim var atrast naudu, bet no asistenta pakalpojuma nedrīkst kompensēt izdevumus citām vajadzībām.

D.Jasjko: Aktualizējautājumu par profesionālo asistentu apmērtību.

E.Alksnis: Informēpar Rēgas pieredzi nodrošinot ģimenes asistenta pakalpojumu. Prasības tiek izvirzītas iepirkuma tehniskajā specifikācijā institūcijai, kas sniedz ģimenes asistenta pakalpojumu, bet šīs institūcija atrod darbinieku ar vajadzīgo kvalifikāciju. Uzskata, ka ir profesijas, kuru pārstāji var pildīt asistenta pienākumus bez apmērtības (piemēram, sociālie darbinieki un psihologi).

M.Karņāis: Informē ka organizācija Latvijas Sarkanais Krusts apmērtas asistentus, un viņiem ir izstrādāta mērķu programma.

I.Balodis: Informē ka, nodrošinot auklību apmērtību, Invalidu un viņu draugu apvienība ģimēnās rēko trīs dienu kursus, bet ģimēnē, kura plāno izmantot auklības pakalpojumu, savstarpējās pārrunās pati izvēlas konkrēto auklību.

Pauģ, viedokli, ka šai darba grupai vajadzētu izvērtēt, pēc kādiem kritērijiem asistenta pakalpojumu piešķir ģimēnā. Uzskata, ka piešķirot asistenta pakalpojumu, ģimēnā reālās asistenta pakalpojuma saņemšana vajadzības netiek vērtēta un pakalpojumu nereti piešķir tiem, kam to nevajag. Ja izvērtētu cilvēku reālās vajadzības, varbūt varētu nodrošināt lielāku pakalpojuma apjomu tiem, kuriem tas patiegtu ir nepieciešams.

E.Alksnis: Uzskata, ka nepieciešams palielināt administratīvās izmaksas sociālajiem dienestiem, situācijā ja tiem ir jāvērtē asistenta pakalpojuma saņemšana individuālās vajadzības.

E.Celmiņa: Norāda, ka ir atbalsta pasākumi personām ar invaliditāti, kas pienākas pēc invaliditātes statusa, ir tādi, kas pienākas pēc funkcionālo traucējumu izvērtējuma un tā esamības, un ir arī atbalsta pasākumi, kuri ir atšķirīgi mērķi. Labklājības ministrijai ir nolīks šajā gadā pārskatīt visu šo atbalsta pasākumu kopumu personām ar invaliditāti. Vēl ir svarīgi vienoties, ka ir jābūt vienam izvērtējumam, kurā noder visām vajadzībām, lai katra atbalsta pasākuma ietvaros nevajadzētu personu izvērtēt no jauna, kā arī jānoskaidro kurā šo novērtējumu var veikt.

D.Jasjko: Vēl uzmanību arī uz sabiedrības balstīto pakalpojumu attīstību. Tikai tad, ja sabiedrības balstītie pakalpojumi būs attīstīti, var runāt par individuālo budžetu un individuālo novērtējumu. Gadījumā, ja šo individuālo novērtējumu var veikt tikai sociālie dienesti.

Atgādina, ka nākamajā darba grupas sēdē ietilpšots uzklaut Latvijas Neredzīgo biedrības un Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvju viedokli par asistenta pakalpojuma pilnveidošanas iespējām. Aicina izteikties tiem darba grupas dalībniekiem, kas nav runājuši.

D.Mergupe-Kurtaite: Jautā kādu informāciju darba grupas dalībnieki vēlas dzirdēt no Izglītības un zinātnes ministrijas.

I.Balodis: Izsaka priekšlikumu, ka Izglītības un zinātnes ministrija varētu sniegt informāciju par asistenta pakalpojuma izglītības iestāžu statistikas datiem.

S.Sproge: Informŭ ka Latvijas Neredzēgo biedrē ir izveidotas divas licenzētas programmas, kurē tiek sagatavoti pavadoā neredzēgiem cilvēkiem. Ģajē programmē galvenokērt tiek apmēē aprē pēēji, kuri stēē sociēē aprē pes centros.

I.Jackune: Informŭ ka Olaines Sociēais dienests 2015.gada nogalē nodroēē asistenta pakalpojumu 80 personē ar invaliditē. Pē brēvajam laikam paredēto stundu samazinējuma, 20 personas atteicē no asistenta pakalpojuma pāvaldē Savukērt tie kas palika, ar pakalpojumu ir apmierinē, jo vairēkiem pasēkumiem asistenta pakalpojuma apjoms ir palielinē, piemēram, nokēē ganai uz darbu. Tēpat Ministru kabineta noteikumi paredz iespēju, ka sociēie dienesti nepiecieēamēas gadējumē var palielinē personai pieēēēramē pakalpojuma apjomu. Lēz ar to Olaines Sociēajam dienestam nav problēmu ar asistenta pakalpojuma nodroēēēanu.

E.Alksnis: Izsaka lē gumu, lai darba grupas sēē turpmēk var piedalēies Rēgas sociēē dienesta Asistenta pakalpojumu administrēēanas nodaē vadēēja Zanda Puncule.

Tikēanē beidzē: 16.30.

Nolemts:

- *Asistenta pakalpojums pašvaldēbā arē turpmēk attēstāms kā pakalpojums, nevis pabalsts.*
- *Nākamajā darba grupas sēē savus viedokēus par asistenta pakalpojuma attēstību prezentē Latvijas Neredzēgo biedrēba un Izglēēības un zinātnes ministrija, kura informē par asistenta pakalpojumu izglēēības iestādē un statistikas datiem par šo pakalpojumu.*
- *Atēlaut turpmākājās darba grupas sēē piedalēties Rēgas sociālā dienesta Asistenta pakalpojumu administrēēšanas nodaēas vadēētajai Zandai Punculei.*
- *Nākamā darba grupas sēē notiks 2016.gada 23.februārē, plkst. 14.00, Ministrijas 2. ēkas 11.telpā.*

Protokolēja ----- (E.Grēveris)
(Paraksts)